

PŘELOŽIL JAN PETR VELKOBORSKÝ.

© Arto Paasilinna, 1975

Original title: Jäniksen vuosi

Published by agreement with Gummerus Publishers, Helsinki, Finland

Translation © Jan Petr Velkoborský, 2004

I | Zajíc

V AUTĚ SEDĚLI DVA ZACHMUŘENÍ MUŽI. Zaprášeným sklem jim do očí nepříjemně svítilo zapadající červnové slunce. Jak uháněli po písčité cestě, mýjela kolem nich krásná finská krajina, ani jeden však nevěnoval pozornost půvabům přírody znásobeným kouzlem letního podvečera.

Byli to redaktor a fotograf na služební cestě, dvě nešťastné, poněkud cynické bytosti. Blížili se střednímu věku a očekávání nezralého mládí se daleko ne zcela, ba ani zdaleka nenaplnila. Oba byli ženáci, podvedení a zklamaní, oba měli zaděláno na žaludeční vředy a k jejich každodennímu životu patřily i četné další svízele.

Před chvilkou se pohádali o to, zda se mají vrátit do Helsink, nebo raději přenocovat v Heinole, a teď spolu nemluvili.

Jeli tou krásou letního večera výhrůžně nahrbení jako býci zpitomělí vidinou červeného hadru a pro tu zatvrzelou naštvanost si ani neuvědomovali, jak je takové cestování zbůhdarmé a úmorné.

Pak cesta náhle začala prudce stoupat a na vršku stoupání se objevil zajíc. Skákal směrem k nim, jako omámený teplým letním večerem zůstal stát na zadních uprostřed cesty, rudé slunce rámovalo zajocha jako na obraze.

Fotograf, který řídil, sice ušatého tvorečka zaregistroval, jeho otupělý mozek však nebyl s to reagovat dostatečně rychle, nestačil se zající vyhnout. Zaprášená polobotka šlápla na brzdu sice energicky, pohřichu však pozdě. Vyděšené zvíře vyskočilo před autem do výšky, ozval se dutý zvuk, jak zajíc narazil na sklo, které jej odmrštilo daleko do lesa.

„Hej, přejeli jsme zajíce,“ řekl redaktor.

„Zasraný zvíře, ještě že se nerozbilo sklo.“

Fotograf zastavil a zacouval na místo kolize. Redaktor vystoupil.

„Vidíš ho někde?“ zeptal se fotograf otráveně. Vytočil postranní okénko, motor však nevypnul.

„Čeho?“ křikl redaktor z lesa.

Fotograf si zapálil, sál cigaretu se zavřenýma očima. Probral se, teprve když mu cigareta začala pálit nehty.

„Pojď už, přece tady nebudem trčet kvůli jednomu pitomému zajíci do rána.“

Redaktor nervózně přecházel řídkým lesíkem, došel až k velkému políčku, přeskočil strouhu a upřel pohled na temně zelený lesní palouk. V trávě uviděl zajíčka.

Měl zlomenou levou zadní packu. Noha visela jen na nitce a nedovolovala zajíci, aby se dal na útěk, i když viděl, že se k němu blíží člověk.

Redaktor zvedl zajíčka do náruče, zvíře se třásl bolestí a strachem. Muž ulomil větvičku, roztrhal kapesník a přivázal dlahu k zajícově poraněné pacce. Zajíc schoval hlavu mezi přední nohy, uši se mu chvěly, jak mu divoce bušilo srdce.

Z dálky ze silnice se ozvalo zuřivé zavytí motoru, následovalo vzteklé zahoukání a neméně nevlídný křik:

„Tak už, hergot, pod’! Nebo se nikdy nedostanem domů. Jestli okamžitě nenecháš toho nesmyslnýho pobíhání po lese, odejdu sám a ty pudeš domů po svejch!“

Redaktor neodpověděl. Držel zajíce v náruči a hladil ho po hřbetě. Zajíc se pomalu uklidnil.

Fotograf vystoupil z vozu. Navztekaně hleděl k lesu, kolegu však nikde neviděl. Fotograf zaklel, zapálil si další cigaretu

a nervózně přecházel po silnici. Když les stále mlčel, zašlápl oharek do prachu a zařval:

„Tak si tu zůstaň, ty blázne, já jedu!“

Chvilku poslouchal, a když nedostal odpověď, vztekle vletěl do vozu, přidal plyn, zařadil jedničku a vyrazil. Písek pod koly jen zaskřípal, auto zmizelo směrem k Heinole.

Redaktor seděl na travnatém okraji strouhy a tiskl k hrudi zajíce; připomínal starou ženu, která se s pletením na klíně ponořila do vzpomínek a zapomněla na okolní svět.

Zvuk auta odezněl v dálce, slunce zapadlo. Redaktor položil zajíce na zem a chvilku měl obavy, že zvíře se pokusí utéct, ale zajíček se jen skrčil do trávy, a když ho muž vzal opět do náruče, vůbec se už nebál.

„Tak nás tady nechali,“ řekl muž zajíci.

Byl v nezáviděníhodné situaci: sám v lese, na sobě jen tenké sáčko a na krku večer. Připadal si jako pes vyhozený z auta. Co se asi v takové situaci dělá? Možná že přece jen měl odpovědět, když na něho fotograf volal. Vrátit se na silnici, zastavit první auto jedoucí do Heinoly nebo do Helsink a požádat, aby ho vzali s sebou? Ta představa se mu vůbec nezamlouvala.

Zrevidoval obsah kapes. V náprsní tašce pár set marek, novinářská legitimace, průkazka pojištěnce a fotografie manželky. Pak ještě pár mincí, několik prezervativů, svazek klíčů, pero, blok na psaní, prsten. Na blok zaměstnavatel nechal vytisknout: Kaarlo Vatanen, redaktor. A na průkazce pojištěnce byl rok narození: 1942.

Vatanen vstal, vrhl pohled na poslední rudý zážeh slunce nad lesem a pokynul zajíci. Pohlédl směrem k silnici, nevrátil se však na cestu, ale zvedl zajíce z trávy, opatrně jej posadil do postranní kapsy a zamířil k ztemnělému lesu.

Fotograf, nazlobený na nejvyšší míru, dojel zatím do Heinoly. Tam napřed natankoval a pak zamířil k hotelu, kde redaktor navrhoval, že přenocují.

V dvoulůžkovém pokoji ze sebe serval zaprášený oděv a vysprchoval se. Oblékl se do čistého a sešel dolů do restaurace. Čekal, že se každou chvíli objeví redaktor a pak si všechno v klidu vyříkají. K jídlu vypil několik piv a po večeři přešel na tvrdší pití.

Redaktor však nešel.

Fotograf pokračoval v hotelovém baru. Byl stále našťvanější, tentokrát se zlobil už i na sebe, upíral skelný pohled na tmavou desku barového pultu a v duchu znovu probíral, co se stalo. Dospěl k závěru, že udělal chybu, když nechal Vatanena samotného v lese, v téměř neobydlené krajině. Co když si zlomil nohu? Nebo zabloudil nebo se dokonce utopil v močále? Jinak by se přece určitě nějak dopravil do Heinoly - i kdyby měl jít pěšky.

Nakonec se fotograf rozhodl, že zavolá do Helsink Vatanenově manželce.

Trvalo chvíli, než vzala telefon; ospalým hlasem pak řekla, že Vatanen se domů nevrátil, a když poznala, že muž na druhém konci aparátu je opilý, položila sluchátko. Fotograf zavolal znovu, a když nikdo nebral telefon, usoudil, že žena vytáhla telefon ze zásuvky.

Asi hodinu před svítáním si dal fotograf zavolat taxík. Rozhodl se, že se vrátí na místo, kde Vatanena opustil: třeba tam ještě někde bude. Taxikář se zeptal nachmeleného zákazníka, kam to bude.

„To vám přesně neřeknu. Jedte po téhle vedlejší silničce, a až vám řeknu, tak zastavíte.“

Taxikář pokrčil rameny a šlápl na plyn. Když vyjeli z města, nepozorovaně vytáhl z přihrádky na rukavice pistoli a položil si ji na sedadlo mezi nohy. Zpětné zrcátko nastavil tak, aby mohl sledovat každý pohyb podezřelého zákazníka.

Když dojeli k místu, kde cesta náhle začala prudce stoupat do kopce, zákazník řekl:

„Tady zastavte.“

Řidič hmátl po pistoli, opilec se však jen pokojně vysoukal z vozu a začal křičet do lesa:

„Vatanene! Vatanene!“

Pak si zul střevíce, kalhoty vyhrnul až ke kolenům a jen v ponožkách zamířil do lesa. Brzy zmizel ve tmě. Z lesa bylo slyšet, jak hlasitě volá Vatanena.

Nějakej cvok, pomyslel si taxikář.

Po půlhodině vyřívání v temném lese se zákazník vrátil k vozu. Požádal o hadr, otřel si zablácené nohy a nazul si střevíce. Na bosé nohy - ponožky mu vykukovaly z kapsy saka. Cestou zpět do Heinoly se ho taxikář zeptal:

„Zřejmě se vám ztratil nějaký Vatanen?“

„Jo, ztratil. Večer jsem ho tady opustil - a teď už nikde není.“

„Není. Já ho taky neviděl,“ řekl řidič účastně.

Fotograf se probudil kolem jedenácté. Měl kocovinu jako trám, chtělo se mu zvracet. Pak si vzpomněl na zmizelého kolegu. Spěchal k telefonu a zavolal Vatanenově ženě do práce.

„Šel hledat zajíce, a když se nevracel, volal jsem na něho. Několikrát. Když neodpovídal, nechal jsem ho tam - nebo tam možná sám chtěl zůstat.“

Na to žena:

„Byl opilý?“

„Nebyl.“

„Však on se neztratí. Člověk nemůže jen tak zmizet...“

„Ale on zmizel!... Tak domů se nevrátil?“

„Nevrátil. Ale já se kvůli tomu přece nezblázním! Není malé dítě, ví snad, co dělá. Hlavně mu řekni, aby se okamžitě vrátil domů!“

„Jak mu to mám říct, když nevím, kde je?!“

„Tak ho koukej najít a řekni mu, ať mi ihned zavolá do práce. A taky mu vyříd', že to je naposledy, co takhle vyvádí. Proti, přišel mi zákazník. Tak ať hned zavolá, ahoj.“

Fotograf zavolal do práce.

„... Jo, a ještě jsem chtěl říct, že Vatanen zmizel.“

„Kam zmizel?“ zeptal se šéfredaktor.

Fotograf mu vylíčil, co se stalo.

„Však on se objeví. A ta vaše reportáž může počkat, otiskneme ji, až se Vatanen vrátí.“

Fotograf řekl, co když Vatanena potkala nějaká nehoda? Z Helsink ho uklidňovali:

„Co by se mu mohlo stát? Klidně se vrať sám. Je to jeho problém, ne?“

„Že bychom to oznámili policii?“

„Ať podá oznámení jeho žena, jestli chce. Ví to, ne?“

„Ví, ale moc ji to nevzrušuje.“

„Když to nevzrušuje ji, tak proč by to mělo vzrušovat nás?“